לבתר דנפק אמר להו עולא הכי אמר רבי אלעזר אפי' מיתמי אמר ר"נ אשתמטין עולא הוה עובדא בנהרדעא ואגבו דייני דנהרדעא הוה עובדא בפומבדיתא ואגביה רב חנא בר ביזנא אמר להו ר"נ זילו אהדורו ואי לא מגבינן לכו לאפדנייכו א"ל רבא לר"נ הא עולא הא רבי אלעזר הא דייני דנהרדעא והא רב חנא בר ביזנא מר כמאן סבירא ליה א"ל אנא מתניתא ידענא דתני אבימי [א]פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים [ב]מטלטלין נקנין עם הקרקע [ג]ואינן נקנין עם העבדים לימא כתנאי [ד]מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים [ה]קרקעות ומטלטלין החזיק בקרקע קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה קרקע עבדים ומטלטלין החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה עבדים והתניא החזיק בעבדים קנה מטלטלין מאי לאו בהא קמפלגי דמר סבר [ו]עבדים כמקרקעי דמי ומר סבר עבדים כמטלטלין דמי אמר רב איקא בריה דרב אמי דב"ע עבדים כמקרקעי דמי והדתניא קנה שפיר והדתניא לא קנה בעינן קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה דלא ניידי דתנן [ז]נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה מנהני מילי אמר חזקיה דאמר קרא [ח]ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצורות ביהודה איכא דאמרי אמר רב איקא בריה דרב [ט]אידי ד[י]ב"ע עבדי כמטלטלין דמי והדתניא לא קנה שפיר הא דתניא קנה [י]בעודן עליו וכי עודן עליו מאי הוי חצר מהלכת היא וחצר מהלכת לא קנה וכי תימא בעומד והא [יא]אמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה [יב]והלכתא בכפות והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים התם [יג]בעומדין בתוכה מכלל דהאי לא קנה כשאין עומדין בתוכה הניחא להך לישנא דאמר רב איקא בריה דרב אמי עבדי כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין אי לא לא אלא להך לישנא דאמר עבדי כמקרקעי דמי למה לי עומדין בתוכה הא אמר שמואל [יד]מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן וליטעמיך להך לישנא דאמר עבדי כמטלטלין דמי למה לי עומד בתוכה הא

לכפר דנפק. ר"נ: אמר להו עולא. ליושבין לפניו: הכי אמר ר' אלעזר אפילו מיתמי. דעבדא כמקרקעי דמי: אשתמטין עולא. נשמטו ממני וירא[1] משום דס"ל עבדא כמטלטלי דמי ומתירא הוא שמא תקפמנו בהלכות ובקושיות: הוה עובדא ואגבו דייני דנהרדעא. אפי' מיתמי: הא עולא והא ר' אלעזר כו'. דכולהו סנירי להו כמקרקעי דמו: מר. דאמר כמטלטלי כמאן ס"ל: פרוזבול. מפרש בגיטין (דף לו.) שמיקן הלל הזקן פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית המלוה: חל על הקרקע. דכיון דלא מחוסרי גוביינא וזה כתב לו עליהן שכל חוב שיש לו עליו שיגבנו כל זמן שירצה קיימי ברשותיה דמלוה: נקנין עם הקרקע. אם מכר לו קרקע ומטלטלין והחזיק בקרקע קנה מטלטלין אע"פ שלא משך: ואין נקנין עם העבדים. שאם החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין ויכול מוכר לחזור במטלטלין. אלמא עבדא כמטלטלי: ה"ג בקרקע לא קנה עבדים. ואע"ג דס"ל להאי תנא עבדים כמטלטלין דמי אפ"ה לא קנה אלא מ"כ עומד העבד בתוכה כשעה שהחזיק בה כדמתרץ לקמן [ע"כ] שאני מטלטלי דיידי ממטלטלי דלא ניידי: דומיא דעריס מצורות. דמהאי קרא נפקא לן בסמ' קדושין [כו.] דמטלטלין נקנין בחזקת קרקעות דכתיב ויתן להם אביהם מתנות עם ערי מצורות הלכך בעינן מקרקעי דלא ניידי כי התם: חצר מהלכת היא. אינה קונה לגבעליה כלום דלאו חצר היא במהלכת: והלכתא. הא דמתרצינן דקנה ליה עבד בעודן עליו כגון שהעבד כפות שאינו רואו ליל ליל דדמי לחצר: והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים. ולעיל קתני דלא קנה: בעומדין בתוכה. והכא דלעיל בשאין עומדין בתוכה: הניחא להך לישנא. לאוקי רב איקא לעיל להכא מתני' דעבדי כמטלטלי דמי כו': הא

בתר דנפק אמר להו עולא הכי אמר רבי אלעזר אפי' מיתמי אמר ר"נ אשתמטין עולא הוה עובדא בנהרדעא ואגבו דייני דנהרדעא הוה עובדא בפומבדיתא ואגביה רב חנא בר ביזנא אמר להו ר"נ זילו אהדורו ואי לא מגבינן לכו לאפדנייכו א"ל רבא לר"נ הא עולא הא רבי אלעזר הא דייני דנהרדעא והא רב חנא בר ביזנא מר כמאן סבירא ליה א"ל אנא מתניתא ידענא דתני אבימי [א]פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים [ב]מטלטלין נקנין עם הקרקע [ג]ואינן נקנין עם העבדים לימא כתנאי [ד]מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים [ה]קרקעות ומטלטלין החזיק בקרקע קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה קרקע עבדים ומטלטלין החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה עבדים והתניא החזיק בעבדים קנה מטלטלין מאי לאו בהא קמפלגי דמר סבר [ו]עבדים כמקרקעי דמי ומר סבר עבדים כמטלטלין דמי אמר רב איקא בריה דרב אמי דב"ע עבדים כמקרקעי דמי והדתניא קנה שפיר והדתניא לא קנה בעינן קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה דלא ניידי דתנן [ז]נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה מנהני מילי אמר חזקיה דאמר קרא [ח]ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצורות ביהודה איכא דאמרי אמר רב איקא בריה דרב [ט]אידי ד[י]ב"ע עבדי כמטלטלין דמי והדתניא לא קנה שפיר הא דתניא קנה [י]בעודן עליו וכי עודן עליו מאי הוי חצר מהלכת היא וחצר מהלכת לא קנה וכי תימא בעומד והא [יא]אמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה [יב]והלכתא בכפות והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים התם [יג]בעומדין בתוכה מכלל דהאי לא קנה כשאין עומדין בתוכה הניחא להך לישנא דאמר עבדי כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין אי לא לא אלא להך לישנא דאמר עבדי כמקרקעי דמי למה לי עומדין בתוכה הא אמר שמואל [יד]מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן וליטעמיך להך לישנא דאמר עבדי כמטלטלין דמי למה לי עומד בתוכה הא

[א] ר"ל אע"פ דכשטר דכמלוה כשטר גובה משום נעילת דלת ובמלוה על פה לא גבי משום דליכא קלא ובשטר אית ליה קלא אבל מיתמי מה לי מלוה ע"פ מה לי מלוה בשטר אלא ודאי כל היכא דגבי מלקוחות משום נעילת דלת גבי נמי מיתמי כמו מלוה בשטר או מלוה הכתובה בתורה למ"ד [ו]ככתובה בשטר דמי או כשעמד בדין גבי נמי מיתמי אבל במלוה על פה כיון דלא חש לעשות שטר לגבות מלקוחות כי לא גבי נמי מיתמי ליכא נעילת דלת והא"פ א"ר אלעזר אפי' מיתמי בלא אפותיקי משום דהוי כקרקע לא מייתי פי' בלא אפותיקי לא גבי אלא מייתי ופריך מייתי [ז]לכולי ומשני בלא אפותיקי וגבי נמי מיתמי ומלקוחות א"נ דקרי מייתי אע"ג דגבי נמי מיתמי כיון דמכח הלוה שעשאו אפותיקי קא גבי [ח]):

זילו אהדורו. חשיב להו כטועה בדבר משנה:

אנא מתניתא ידענא. אע"ג דבכמה דוכתין אשכחן דכמקרקעי דמי לענין אונאה ושבועה אור"י דהכא לא חיישי אלא במילי דרבנן ולגבות מיתמי ומלקוחות וסבר שעבודא לאו דאורייתא ולא גבי אלא מדרבנן ולענין פרוזבול [ט] וקנין אגב דהוי נמי מדרבנן וקלא דעריס מצורות אסמכתא בעלמא היא ולקמן דקאמר להך ליגא דאמר עבדא כמקרקעי דמי למה לי עומדים בתוכה ל"ד נמי כמטלטלי דמי [י] הוה מצי למיפרך דהא לא חשיב כמטלטלי אלא לענין מילי דרבנן אלא דבלאו הכי פריך שפיר והא דבעי למידק בפ' המוכר את הבית (ב"ב סח.) אי עבדא כמטלטלי דמי או כמקרקעי דמי ממתני' דהיו בה עבדים ובהמה כולן מכורין ומייתי לה נמי בפרק מי שמת (סט קב.) גבי מטלטלין אל[י] פלוני לא שייכא הכא כלל דהתם בלשון בני אדם תלינן:

פרוזבול חל על הקרקע. אין כותבין פרוזבול אלא על דבר שאי אפשר לגלותו ואע"ג שכותבין על עצין נקוב (גיטין לו.) כיון דחשיב קרקע לא פלוג רבנן: מכר לו עבדים וקרקעות. בקנין אגב דאייתי דאי מטעם חצר אמאי מפליג בהחזיק בקרקע בין עבדים למטלטלין דאי משממרת לדעתו מתרוייהו קני ואי בלא משממרת לדעתו מתרוייהו לא קנה:

בעינן דומיא דערים מצורות. והחזיק בקרקע לא קנה עבדים משום דאין קרקע נקני' בלא דמיי ניסן דכפות מהני דלא הוי חצר מהלכת ויש משממרת לדעתו דלהמרינן בגיטין פרק הזורק (דף עח.) גבי כתב גט לאשתו ונתנו ביד [כ]עבדו ישן ומשמרתו ה"ז גט ניעור אין גט משום דהוי חצר המשממרת שלא מדעתה ופריך יש אומרים הוי חצר מהלכת הוא וכ"מ יש שאני והתמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות אלמא אע"ג דמיקי לה בכפות אפ"ה ניעור אינו גט ואין לפרש הלכתא בכפות כלומר לא חשיב מהלכת ולא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל דא"כ דבשאין כפות אייתי רבא אמאי קאמר רבא ניעור אין גט משום דהוי חצר המשממרת שלא לדעתה תיפוק ליה דהוי חצר מהלכת וכן פ"ה פרק הזורק והלכתא בכפות ובהכהו קאמר רבא דניעור אין גט וכן פסקו הלכות גדולות דכפות ויש בעינן:

בעומדין לתוכה. והא דקאמר לא קנה באין עומדין לתוכה ואפ"ה במטלטלין קנה דלא בעינן לצורן במטלטלין דלא ניידי ולקמן דדייקינן והא קי"ל דלא בעינן לצורן מגופה הוה מצי למידק: למה לי עומדין בתוכה. פי' על כרחך לא מטעם חצר קנה דסתם עבדים אין משממרין לדעתו ואפי' עומד בצד שדהו הוי עבד כלבי רב כדרבו ומטעם אגב נמי לא קנה דקרקע אין נקנית אגב קרקע ואפי' אמר קני קרקע הסמוכה לתחום ואגבה תקנה העליונה דהשתא הוי זו על גב זו לא קני באגב אלא ע"כ הא דקני היינו מחמת דחשיב כמחובר וא"כ אפי' אין עומדין בתוכה נמי דהוי כעשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן והא דקאמר שמואל בפרק חזקת הבתים (ב"ב דף נד.) לא קנה אלא מקום מכושו בלבד היינו בנכסי הגר דהפקר אבל אם דעת אחרת מקנה אותו קנה הכל והא דקאמר התם דמצר מפסיק היינו נמי בנכסי הגר או במכר ולא נתן להם דמי כולם דדמי כולם בעינן כדמוכח בפ"ק דקדושין (דף מ:):

שאני

מסורת הש"ס

א) [ניכמות נט. גיטין לט. ב"ב סח. קנ.], ב) קדושין כו., ג) [ל"ל אמרי], ד) גיטין כא. עח. ב"מ טו.], ה) קדושין כו. ב"ב קנ., ו) ע"פ לומר בפני, ז) [קדושין כט:], ח) [ל"ל ויכו'], ט) [ועי' תוס' ב"ב קנה: ד"ה לא], י) [ל"ל לפניו], כ) [ל"ל עבדים].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אנא כו' וקנין אגב דהוי נמי מדרבנן. עי' קדושין דף ה ע"א תוס' ד"ה ומנין שלף בשטר ולקמן קד ע"ב ד"ה אגב: באא"ד הוה מצי למיפרך. אם קשה לי על קושייתם הא מתני נמסוך ד"ה למה לי כו' פי' על כרחך כו'. ביאור דבריהם דהא דאמר' מכלל דאי אין עומדין בתוכה ל"ק דמשמע מה מדקתני עומדין בתוכה דקנה הוא דקשיא דגם בלא עומדין בתוכה לקני. וסייע דבלא"ה ל"ק דר"ל דעבד לא הוי ממחוסר לקרקע ולא מהני כו חזקה דקרקע אלא מדקני בעומדין בתוכה ע"כ דהוי ממחוסר ממילא גם בלא עומדין לקני מדין ר' שדות. וא"כ ממילא ניחא דאי עבדי כמטלטלין ניחא דל"ל דלא הוי ממחוסר ועומדין דקנה מדין אגב ובלא עומדין לא קני מדין חזקה. אף דבלאוריתא הוי כקרקע מ"מ לא הוי ממחוסר. אבל למ"ד דכמקרקע א"כ מקני בעומדים בתוכה ע"כ מדין חזקה ומוכח דהוי ממחוסר הה קשה דגם בלא עומדין לקני מדין ר' שדות ולא"נ:

מוסף רש"י

נקנין עם נכסים שיש להם אחריות. היינו קרקעות, שאחריות כל אדם הלוה והטשה בחייו עליהן לפי שקיימין ועומדין לעיכר נמכרין עליהן (קדושין כו.). בכסף בשטר ובחזקה. אם מכר מטלטלין עם קרקע, כיון שקנה לוקח את הקרקע בחצר מטלטלין קניים מקניים מטלטלין עמה (שם). מחזקה, דפן בה מוכחת לו דים אחרי לו נעל לו פרן כל שהוא (שם). וחצר מהלכת לא קנה. דכי אמוד רבנן חצרו של אדם קונה לו, לאו בחצר מהלכת אמור, דאמר מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא ניידי (גיטין כא.). כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן. וכדמפרש בפ"ק דקדושין (מ:) שנתן לו דמי כולן, כיון דקיבל המוכר כל הדמים של עשר שדות הרי אשתעבד כולהו לגיהם בשביל משהיו שנתן לו, ודי לן בחזקת אחד מהן וכדמפרש שמעתא דקדנא דאחרנא חד הוא, כל שדות אחזקן בגוף קרקע של עולם שהוא אחד וכמו שמחיק בכולהו דמי (רשב"ם ב"ב סז.).

עין משפט נר מצוה

קיא א מיי' פ"ט מהל' שמטה ויובל הלכה יט טמג לאין רבא עוד ש"ע מ"מ סימן סז סעיף כב:

קיב ב מיי' פ"ג מהל' מכירה הל' ח סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' רג סעיף ג:

קיג ג מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ט:

קיד ד מיי' שם הל' יא ועי' בהשגות ומ"מ טור ש"ע שם סעיף ח:

קטו ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ג:

קטז ו ז ח מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף ט:

קיז ט מיי' שם הלכה יא ושיין שם טור ש"ע שם סעיף ח:

קיח י מיי' שם פ"ט הלכה יט טוש"ע ח"מ סי' קלב סעיף יב:

תורה אור השלם

ו. וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה וְאֶת הַמַּמְלָכָה נָתַן לִיהוֹרָם כִּי הוּא הַבְּכוֹר:

דברי הימים ב כא ג

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה והלכתא בכפות וע"ל סי'. ג"כ ומהכ"ם חולק (ועי' בהגר"א מ"מ סי' רב ס"ק טו ובאה"ע סימן קלט ס"ק יט):

רבינו חננאל

וקיימא לן כרבא. אמר עולא הלכה גובין מן העבדים אפי' מן היתומים כו' אמר ליה רבא לרב נחמן הא עולא והא ר' אלעזר דייני דנהרדעא והא רב אחא בר ביזנא כולהו סבירא להו גובין מן העבדים מר כמאן סבירא ליה. אמר ליה אנא מתניתא ידענא דתני אבימי פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים מטלטלין נקנין עם הקרקע ואין נקנין עם העבדים וקי"ל כרב נחמן. ואמר לימא כתנאי מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים כו'. ותניא אידך החזיק בעבדים קנה מטלטלין כו' והלכתא בכפות קשורות ידיו ורגליו שאינו יכול לזוז ממקומו ומכר לו העבד והכלים שעליו החזיק בזה העבד הכפות קנה מטלטלין שעליו וכו'. והא דתניא החזיק בקרקעות קנה העבדים בעומדים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com